



10. เด็กไทย ในกับดักอบายมุข ที่ถูกกฎหมาย เที่ยวกลางคืน สุบบุทรีและดื่มเหล้า

“

ท่ามกลางปรากฏการณ์สังคมที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในแง่ตัวเลข และกละเลยการพัฒนาความแข็งแรงของสังคม ทำให้การใช้ชีวิตของเด็กไทยจำนวนมากในทุกวันนี้มีแนวโน้มหลง อยู่ในวังวนของวัฒนธรรมบริโภคที่เน้นการกิน ดื่ม สูบ เที่ยวกลางคืน บางส่วนติดยาเสพติด และหวั่นรอยลัดจากการพนัน

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2547 พบว่า จำนวนเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ที่ดื่มแอลกอฮอล์มี 3.78 ล้านคน แต่ข้อมูลที่น่าตกใจก็คือ ในระยะเวลา 7 ปี (พ.ศ. 2539 - 2546) จำนวนวัยรุ่นหญิงอายุ 15 - 19 ปี ที่ดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นเกือบ 6 เท่า จากเดิมเพียง 1% กลายเป็น 5.6% ส่วนการสูบบุหรี่นั้น ปี 2547 มีผู้สูบบุหรี่เป็นประจำประมาณ 9.6 ล้านคน และสูบไม่ประจำ 1.7 ล้านคน รวมผู้สูบบุหรี่ 11.3 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนอายุ 15-24 ปี 1.26 ล้านคน¹

เดือนกุมภาพันธ์ 2548 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชรายงานถึงผลการสำรวจพฤติกรรมมารดื่มสุราของเยาวชนไทยอายุ 15-19 ปี พบว่า 45% ดื่มเหล้าเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่ดื่มครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี และอายุที่เริ่มดื่มน้อยที่สุดคือ 3 ขวบ โดยพ่อแม่ให้ลองดื่มทั้งนี้แรงจูงใจสำคัญที่ดื่มครั้งแรกคือความอยากลอง โอกาสที่ทำให้ดื่มเหล้ามากที่สุดคือช่วงเทศกาลปีใหม่และที่น่ายินดีคือ สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดื่มสุราคือ การเข้าถึงแหล่งซื้อขายสุราในชุมชน²

ข้อสรุปของการจัดสัมมนา ‘เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม’ รวม 5 ครั้ง³ จากผลการสำรวจวิจัยหลายสำนัก ได้แก่ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว โครงการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และเอแบคโพลล์ ชี้ว่าเด็กไทยในปัจจุบันกำลังใช้ชีวิตและเติบโตขึ้นอย่างไม่สนใจสังคมส่วนรวม และมีแนวโน้มที่จะติดอบายมุขต่างๆ สูง ดังนี้

(1) แยกแยกกับศาสนา คือ 45% ไม่นิยมทำบุญตักบาตร และ 65% ไม่เคยฟังพระเทศน์เลย (2) มองเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ในวัยเรียนว่าเป็นเรื่องปกติ โดยอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเด็กไทยคือ 17 ปี ในกลุ่มที่มีเพศสัมพันธ์ 50% ยอมรับว่าอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน และ 40% เสพสโลลามาก (3) ติดชีวิตเสปซ คือชอบเดินห้างสรรพสินค้า และ 52 % ชอบซื้อและเปลี่ยนมือถือ (4) บางส่วนติดการพนัน คือประมาณ 5% พนันบ่อยมากกว่า 1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และ (5) อยู่ท่ามกลางวงล้อมของสถานที่เที่ยวทั้งสถานบันเทิง บริการอาบอบนวด และคาราโอเกะ

สถิติและสถานการณ์ข้างต้นนี้ สะท้อนปัญหาที่เด็กไทยในปัจจุบันต้องอยู่ในกับดักของอบายมุขถูกกฎหมายคือ การเที่ยวสถานบันเทิง การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา ส่งผลให้เด็กไทยหลายล้านคนถูกดูดเข้าไปในวังวนของการดื่ม เที่ยว และเสป โดยมียาเสพติดถูกดักจับลงไปในสิ่งเสพติดผิดกฎหมาย ตั้งแต่กัญชา ยาบ้า ยาอี ยาเค และเฮโรอีน สิ่งเหล่านี้เองก็ผลักดันทั้งผู้หญิงและผู้ชายขายบริการทางเพศเพื่อหาเงินในการเที่ยว และจำนวนหนึ่งต้องทำผิดกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเป็นการลักทรัพย์ ปล้นจี้ หรือลงมือจำหน่ายยาเสพติดเสียเอง

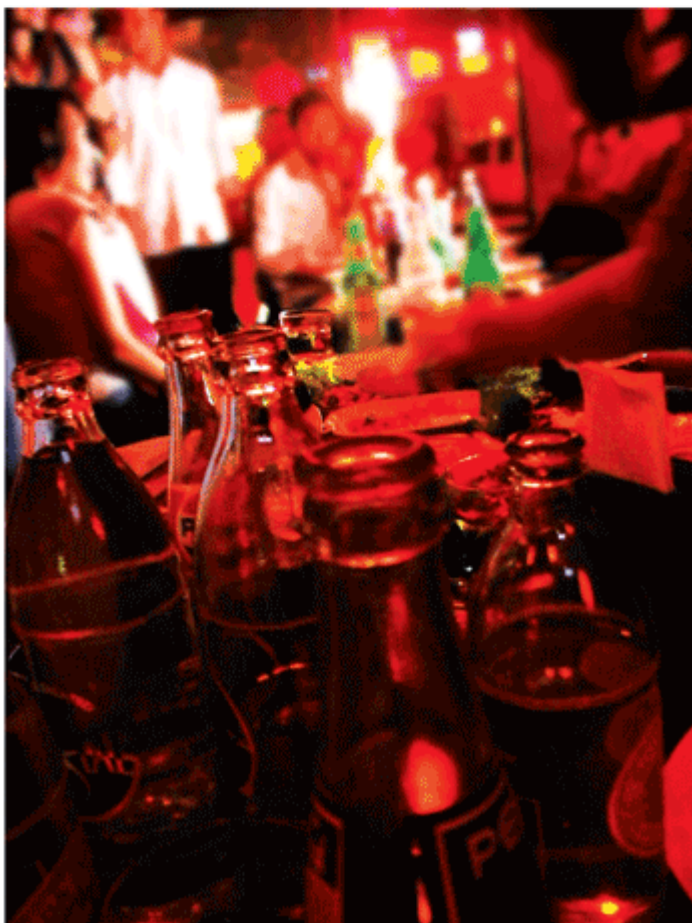
จากการจัดระเบียบสังคม

กึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

ความพยายามในการจัดระเบียบสังคมตั้งแต่ ปี 2545 เป็นต้นมา จากการลงพื้นที่ตรวจสอบสถานบันเทิงอย่างเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ทำให้ความจริงที่เคยเพียงเป็นรับรู้กันเห็นเป็นภาพชัดเจนขึ้นว่า เวลายามค่ำคืนของวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งหมดไปกับการอบายมุข ได้แก่ เหล้า บุหรี่ และยาเสพติดในสถานบันเทิง สร้างปัญหาเสี่ยงดังรบกวนและก่อการทะเลาะวิวาท สถานบันเทิงหลายแห่งถูกสั่งปิดเมื่อพบว่าอนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าไปใช้บริการ

ความกังวลใจว่าจำนวนเด็กไทย ที่ใช้ชีวิตอย่างหลงทิศผิดทางจะมากขึ้น รัฐบาลจึงเร่งยกเครื่องพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่เพิ่งจะมีผลบังคับเมื่อ 30 มีนาคม 2547 ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมเพื่อหวังใช้เป็นกลไกในการคุ้มครองและแก้ไขปัญหาของเยาวชน และสร้างสังคมสะอาดสำหรับเด็กไทย

กฎหมายฉบับนี้ได้ตราข้อกำหนดใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน (ดูกรอบ) ได้แก่ พ่อแม่ไม่เลี้ยงดู ทำทารุณกรรม ให้เด็กเล่น การพนัน ซื้อเหล้า บุหรี่ หรือผู้ใหญ่ทำลามกอนาจารกับเด็ก จะได้รับโทษตามกฎหมาย ขณะเดียวกันถ้าเด็กทำผิดหรือถูกจับ ผู้ปกครองก็ต้องรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่จะมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อศึกษาหาหรือว่ากล่าวตักเตือน หรือร่วมปรับปรุงพฤติกรรมเด็ก⁴



ข้อห้ามไม่ให้มีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ต่อเด็ก หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1. บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย อาจทำให้เด็กเสี่ยงต่อการประพฤติผิด
2. ให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน ให้เด็กกระทำความผิด หรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากเด็กไม่ว่าวิธีใดก็ตาม
3. ให้เด็กเล่นกีฬา หรือให้กระทำการใด ไม่ว่าวิธีใดก็ตาม เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้า หรือเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก
4. ให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในบ่อน ช่อง หรือสถานที่ที่ไม่ให้เด็กเข้าไม่ว่าวิธีใดก็ตาม
5. ให้เด็กแสดงหรือกระทำความผิดลามกอนาจาร ไม่ว่าเหตุผลใดหรือวิธีใดก็ตาม
6. ขาย แลกเปลี่ยน หรือให้เหล้า เบียร์ บุหรี่ ยาเสพติด ให้แก่เด็ก

”

ปฏิบัติการคุมกำเนิดสิงห์อมควัน และนักดื่มรุ่มเผลอ

ปฏิบัติการรณรงค์ป้องกันการเพิ่มจำนวนของนักสูบบุหรี่ใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนเริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2547 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้บริษัทผู้ผลิตบุหรี่พิมพ์รูปภาพสีสมจริงของผู้ป่วยด้วยโรคที่เกิดจากพิษภัยบุหรี่บนพื้นที่ร้อยละ 50 ของพื้นที่ของทั้งด้านหน้าด้านหลัง พร้อมแทรกคำเตือนถึงพิษภัย 6 รูปแบบ เพราะสามารถสื่อความรู้สึกได้ดีกว่า แทนการพิมพ์ภาพขาวดำหรือเขียนข้อความเตือนเพียงอย่างเดียว ผู้ผลิตบุหรี่ทุกยี่ห้อจะต้องเริ่มใช้ซองบุหรี่ใหม่ที่มีคำเตือนชัดเจนออกมาวางขายตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2548 เป็นต้นไป

การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่อาจไม่ทำให้จำนวนสิงห์อมควันลดลงเท่าไรนัก เพราะบริษัทบุหรี่เองก็พลิกแพลงกลยุทธ์การตลาดอยู่เสมอ เพื่อต่อสู้กับกระแสต่อต้านการสูบบุหรี่ เช่น ในร้านสะดวกซื้อบุหรี่จะถูกใส่ไว้ด้วยอุปกรณ์เคาะจ่ายเงิน ใกล้กับลูกอมและขนมเด็ก เพื่อให้ลูกค้ามองเห็นได้ง่ายและจูงใจให้เด็กอยากทดลอง⁵ สิ่งที่น่าหวั่นวิตกคือ บริษัทบุหรี่ข้ามชาติต่างไม่ยอมแพ้ยังคงพยายามหาช่องทางเพื่อจำหน่ายบุหรี่ตามร้านค้าให้มากขึ้น ทั้งลดราคาและมุ่งเป้าหมายให้ประชาชนระดับล่างหาซื้อได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันบุหรี่นอกบางยี่ห้อราคาไม่แตกต่างจากบุหรี่ไทย และโรงงานยาสูบและบริษัทบุหรี่ต่างประเทศเริ่มป้อนบุหรี่สู่ตลาดล่างรองรับความต้องการของผู้มีรายได้น้อย⁶



ขณะเดียวกันบริษัทบุหรี่ก็หยุดโครงการเพื่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้สนับสนุนเงินเพื่อรณรงค์ให้เด็กไทยไม่สูบบุหรี่ให้เห็นถึงความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม โดยหวังผลหลักคือ ต้องการเข้าถึงกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคม สกัดกั้นกฎหมายที่ไม่ส่งผลดีต่อบริษัท

นอกจากนี้ ยังมีพ่อค้าแม่ค้าหัวใสบางรายแบ่งขายบุหรี่เป็นมวน เพิ่มช่องทางให้ทดลองสูบบุหรี่ได้ง่ายขึ้น กลุ่มเครือข่ายปกป้องไทยพันธุ์บุหรี่จึงได้ยื่นหนังสือต่อกระทรวงสาธารณสุข เมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา เพื่อให้กระทรวงสาธารณสุขติดต่อกับกระทรวงการคลังในการสั่งการกรมสรรพสามิตออกกฎระเบียบห้ามขายบุหรี่เป็นรายมวน และห้ามจำหน่ายของเล็กให้กับเด็ก

หนึ่งเดือนต่อมา กรมสรรพสามิตตอบสนองมาตรการลดการสูบบุหรี่ โดยให้ข้อมูลว่ากำลังศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มภาษีสรรพสามิตบุหรี่ การเพิ่มค่าธรรมเนียมนิยามอนุญาตขายบุหรี่ตั้งแต่รายใหญ่จนถึงผู้ค้าปลีกหาแนวทางปราบปรามบุหรี่เถื่อนและการลดพฤติกรรมการซื้อบุหรี่ในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมถึงดำเนินการเฝ้าติดตามผู้ขายบุหรี่ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทุกพื้นที่ทั่วประเทศ⁷

แม้จะรณรงค์อย่างหนักผ่านความร่วมมือของหลายฝ่าย แต่ก็เหมือนจะไม่มียะไรดีขึ้น เพราะเมื่อเดือนธันวาคม 2547 นายแพทย์หทัยจิตานนท์ ประธานสถาบันส่งเสริมสุขภาพไทยได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลเข้มงวดกับเรื่องบุหรี่มากขึ้น เพราะที่ผ่านมาปริมาณการจำหน่ายบุหรี่มีแต่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะบุหรี่ข้ามชาติที่ตอนนี้มีส่วนแบ่งการตลาดถึง 20% จากเดิม 3% เช่นเดียวกับการรณรงค์ลดการดื่มสุราที่เอาจริงเอาจังเฉพาะช่วงเทศกาลวันหยุดยาว และวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น วัยรุ่นนั่งมั่วสุมดื่มเหล้า ตามสถานบันเทิงเป็น เรื่องที่ยังดูแลไม่ทั่วถึง คล้ายว่าการแก้ปัญหาบังคับมาไม่ถูกทาง



“

จุดประกายความร่วมมือ

“เด็ก ๆ จะต้องเรียนรู้ เรียนให้ทำงานเพื่อช่วยบ้านเมืองเดี๋ยวนี้ ถ้าเด็กไม่มีความรู้ช่วยบ้านเมืองไม่ได้ เพราะมัวไปเสพยาเสพติด สูบบุหรี่ไม่ดี เสพยาเสพติด ไม่ต้องบอกว่าเสียหายอย่างไร แต่บุหรี่ ทำให้หูเสีย สมองเสีย เส้นเลือดเสีย หัวใจด้วย”

นี่คือข้อความส่วนหนึ่งจากพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2547 ที่แสดงถึงความห่วงใยในสุขภาพของเด็กไทยผู้เป็นกำลังสำคัญของประเทศ ซึ่งต่อมาหลายกระทรวงได้ออกมาน้อมรับพระราชดำรัสนี้

เริ่มจากกระทรวงการคลัง ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้อำนาจกรมสรรพสามิตควบคุมดูแลการจำหน่ายสุราและยาสูบ ดำเนินมาตรการลดการดื่มสุราของเยาวชน โดยห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีซื้อสุราและยาสูบ กำหนดสถานที่ห้ามขายสุราและยาสูบ โดยเฉพาะในวัดและสถานศึกษาห้ามขายโดยเด็ดขาด หากพบร้านค้าที่ละเมิด กรมสรรพสามิตจะถอนใบอนุญาตทันที และเพิ่มความเข้มงวดร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าปลีกทั่วไป โดยจะกำหนดเวลาการขายสุรา 2 ช่วงคือ 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. ร้านค้าใดขายเหล้าหรือบุหรี่ แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกจากจะถูกปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือนแล้ว ยังถูกยึดใบอนุญาตการขายด้วย⁹

ด้านกระทรวงสาธารณสุขก็ประสานงานกับกระทรวงการคลัง ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อต่อต้านการสูบบุหรี่และดื่มสุรา โดยออกกฎกระทรวง 3 ฉบับ เพื่อห้ามจำหน่ายสุราและยาสูบแก่เด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายสุราให้สอดคล้องกับนโยบายการแก้ปัญหาสังคมของรัฐบาล โดยกำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทขายปลีก ประเภทที่ 3 และ 4 ซึ่งขายสุราต่ำกว่า 10 ลิตร ทั้งประเภทที่ขายทั่วไปและภัตตาคาร ก็จะถูกห้ามตามกฎกระทรวง โดยจะประกาศใช้ให้มีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2547¹⁰

เรื่องการโฆษณา ณ จุดขาย การตั้งตู้โชว์บุหรี่ การแบ่งขายบุหรี่เป็นมวน การขายในเซตวัด การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ และการขึ้นภาษีบุหรี่ รวมทั้งจูงใจให้ประชาชนร่วมสอดส่องดูแล ด้วยการเสนอสิทธิรับจับผู้ขายเหล้าและบุหรี่ให้กับเด็กและเยาวชนต่ำกว่า 18 ปี โดยร้อยละ 80 ของค่าปรับจะถูกแบ่งให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจและผู้แจ้งเบาะแส

กระทรวงศึกษาธิการได้อัญเชิญพระราชดำรัสขึ้นบริเวณหน้าโรงเรียนให้เป็นเครื่องเตือนใจครูและนักเรียน และร่วมมือกับการสุขภาพจิต ในการคัดกรองผู้ที่ติดเหล้าและบุหรี่ เพื่อหามาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ยังปรับปรุงห้องน้ำในโรงเรียนให้ครูและนักเรียนใช้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยลดพฤติกรรมแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำได้ อีกทั้งขอความร่วมมือจากसारวัตรนักเรียนให้ช่วยเป็นหูเป็นตา และมีหมายเลขพิเศษสำหรับรับแจ้งเบาะแส คือ 1597 ของกระทรวงศึกษาธิการ และ 1669 ของกระทรวงสาธารณสุข

ต้องลดจำนวนสถานกึ่งโคจร และสร้างภูมิคุ้มกันต่อสิ่งมอมเมาถูกกฎหมาย

แม้รัฐบาลได้ประกาศจำกัดเวลาในการประกอบการของสถานบันเทิงกลางคืน และจำกัดเวลาในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสถานที่ขายเหล้าทั่วไป แต่ก็ยังคงปล่อยให้ร้านขายเหล้า และธุรกิจสถานบันเทิงเหล่านี้เกิดขึ้นได้ง่ายดาย ไม่มีมาตรการในการจำกัดจำนวนและสถานที่ตั้ง และไม่มีการกวัดขั่นมาตรการเสริมพิเศษที่เข้มงวดกับการจำหน่ายเหล้า ได้แก่ กฎระเบียบเกี่ยวกับใบอนุญาตจำหน่าย จำกัดเครื่องดื่มจำหน่ายสถานที่จำหน่าย วิธีจำหน่าย เช่น ห้ามขายตรง แจกฟรี หรือให้เป็นของขวัญและจำกัดอายุผู้ดื่ม

มาตรการขั้นชะเนาะการบังคับใช้กฎหมาย ที่รัฐบาลร่วมกับองค์กรภาคประชาชน รณรงค์อย่างกว้างขวาง เช่น การประกาศเอาผิดกับผู้จำหน่ายบุหรี่กับเหล้าให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จึงยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องคิดค้นโครงการใหม่ในการรณรงค์อย่างต่อเนื่องถึงพิษภัยของเหล้า บุหรี่ และการเที่ยวกลางคืนต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งผลกระทบต่ออุบัติเหตุบนถนน และคิดค้นนโยบายระยะยาวว่า ทำอย่างไรจะให้สังคมไทยมีจำนวนสถานบันเทิงที่พร้อมไปด้วยสิ่งมอมเมาลดน้อยลง และทำอย่างไรสถานบันเทิงเหล่านี้จึงเป็นสถานที่สำหรับผู้ใหญ่เท่านั้นจริงๆ

ประการสำคัญที่สุด ปัญหาเด็กไทยถูกมอมเมาด้วยอบายมุขที่ถูกกฎหมายนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ปลูกฝังทัศนคติเรื่องไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ และไม่เที่ยวกลางคืน ต่อเด็กทุกคน เริ่มต้นตั้งแต่อายุน้อย โดยผู้ใหญ่ในสังคมต้องร่วมกันเป็นต้นแบบที่ดี ทั้งนี้บ้าน โรงเรียน วัด แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสื่อมวลชน ต้องมีบทบาทสนับสนุนด้วยการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็กไทยให้ปลอดจากอบายมุขทุกรูปแบบได้

”